

Slovenski dom

Poština plačana v gotovini
Spedizione in abbonamento postale

Prezzo - Cena Lir 0.50

Štev. 37

V Ljubljani, v torek, 16. februarja 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in oprava: Kopitarjeva & Ljubljana.
Redazione Amministrazione: Kopitarjeva & Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provinzioni italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Živo delovanje patrol na libijskem bojišču

**Hud letalski napad na luki
v Alžiru in Tobruku — 13 na-
sprotnikovih letal sestreljenih**

Italijanska uradno poročilo 996 pravi: Živo delovanje nasprotnih si ogledniških patrol na libijsko-tunizijskem bojišču.

V silovitih spopadih z nasprotnikovim letalstvom so nemški lovci zbili 11 letal vrste »Spitfire«.

Nasi bombniki so nastopili proti pristaniškim napravam v Alžiru in v Tobruku ter povzročili hude požare.

Pozno sredi so nasprotnikova letala v več valovih metala bombe različnih mer in zažigalne bombe na mesto Milan ter povzročila hudo škodo na številnih poslopih.

Do zdaj ugotovljene žrtve znašajo 16 mrtvih in 224 ranjenih. Dva izmed štirimotornikov sta tresčila na tla po zaslugi obrambnega topništva: eno na Via Boalora, eno pa med Marcelom ter Invernom.

En nasprotni častnik, ki je skočil s padalom, je bil zajet.

Drugi napad na Spezio je povzročil med prebivalstvom eno smrtno žrtev, 22 ljudi pa je bilo ranjenih.

Nemške armade uspešno preprečujejo vse sovjetske namene

Bitka ob izlivu Dona in pri Kursku besni s hujšo silo — V Severni Afriki živahno ogledniško delovanje

Hitlerjev glavni stan, 16. februarja. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Sovjeti skušajo na vzhodnem bojišču z vedno novimi oddelki, ki jih namesto izkrvavelih mečejo v bitko, priti z obkoljevalnimi in prodornimi operacijami do odločilnega uspeha. Nemške armade preprečujejo z nezlomljivim odporom, elastičnim bojevanjem in odločilnimi protinapadi nasprotnikov namen in mu prizadevajo vedno znova najtežje izgube.

Pri Novorosijsku in na nekaterih drugih točkah kubanskega mostišča so bili sovjetski napadi odbiti z velikimi krvavimi izgubami.

Zimska bitka med izlivom Dona in ozemljem severno od Kurska je zopet pridobila na silovitosti. Sovjetski konjeniški oddelki, ki je ob srednjem Doncu prodiral v naše zaledje, je bil odrezan od zvez z zaledjem in gre uničenju naproti.

Med odmakalnimi pokreti iz loka Donca na odrejeno skrajšano obrambo črto sta bili po načrtu in brez sovražniških motenj izpraznjeni mesti Rostov in Vorosilovgrad.

Na bojišču med Volhomom in Ladoškim jezerom ter pred Leningradom je nasprotnik tudi

včeraj napadel na širokem bojišču. Napadi so se zrušili v osredotočenem ognju vseh vrst orožja.

Letalski oddelki so kljub težkim vremenskim pogojem sovjetskim napadalnim oddelkom prizadeli velike izgube in so na tem bojnem področju sestrelili 19 sovjetskih letal. V Kronštadskem zalivu je baterija mornariškega obalnega topništva odbila sovjetski napad.

Na bojišču v Severni Afriki je bilo včeraj živahno delovanje ogledniških oddelkov. V nizkih poletih je letalstvo uspešno nastopilo proti nasprotnikovim zbirališčem oklepnikov, topov

in motornih vozil. V letalskih bitkah so sestrelili nemški lovci 11 »Spitfireov«.

V Doverski ožini je bila skupina lahkih angleških pomorskih edinic, ki se je skušala približati rtu Gris Nezju, pregnana z ognjem mornariške obalne baterije.

Britanska letala so včeraj v večernih urah metala na nekatere kraje zapadne Nemčije, predvsem na vasi, rušilne in zažigalne bombe. Prebivalstvo je imelo, predvsem v Kölnu, izgube. Povzročena je bila škoda zaradi požarov, predvsem na stanovanjskih poslopih. Osem izmed napadajočih bombnikov je bilo sestreljenih, štiri nadaljnja letala so bila sestreljena podnevi ob obali Rokavskega preliva.

Pomen bojov in premikov na ruski fronti med Rostovom in Orelom

Berlin, 16. februarja. s. Medtem ko zimska bitka besni z vso silo vzdolž celega vzhodnega bojišča, se nemške čete po prej določenih načrtih nemškega vrhovnega poveljstva premikajo, da bi skrajšale bojišče. V berlinskih vojaških krogih poudarjajo, da do teh premikov ni prišlo ravno zaradi močnega nasprotnikovega pritiska, marveč da bi s tem štedili ljudi, ker se tako tudi zaledje skrajšuje in se prihrani vojna sredstva vseh vrst. Poleg vseh teh koristi pa je nemško vrhovno poveljstvo s skrajšanjem južne bojne črte in izravnavo nemške razporeditve v donješki kotlini doseglo tudi to, da mu ni bilo treba vpreči novih sil ter potegniti moštva z drugih bojišč. Tako bodo zdaj lahko čakali na začetek boljše letnega časa in hkrati zavili sovjetske napade s čim

manjšim številom vojakov in vojnih sredstev. Dokaz, da se ti premiki izvršujejo v najbolj popolnem redu, je v tem da nemške čete pred umikom povsod načrtno razrušijo vse, kar bi utegnilo nasprotniku koristiti. Medtem pa se nemške zaščitne ostro bijejo s sovjetskimi predstražami, a nemška glavna linija je že v novih varnih položajih. Vse to jasno priča, da premiki teko po načrtu in pravočasno, ne pa, da bi nemške čete bile k temu prisiljene zaradi sovjetskega pritiska. V ukrepih nemškega vrhovnega poveljstva je še ta taktična poteza, da se morajo sovjetske sile ponovno hitro umakniti, ker jim zaradi slepega prodiranja večkrat grozi obkolitev. Tako se je že čisto pripetilo, da so celi oddelki sovjetske konjenice ali pehote prišli v roke nemškim četam.

Tehne misli načelnika urada trojne zveze

Rim, 16. februarja. s. Knez Urach, načelnik urada trojne zveze pri nemškem zunanjem ministrstvu, je včeraj popoldne v italijansko-nemškem društvu imel zanimivo predavanje o Evropi v vojni. Pri predavanju so bili nemški poslani pri Kvinalu von Mackensen, japonski odpravnik poslov Kase, opolnomočena ministra Rumunije in Slovaške, zastopniki drugih držav trojne zveze, podpredsednik zbornice fašizem in korporacij Gray, generalni ravnatelj tujega tiska, poslanik Rocco kot zastopnik ministra za ljudsko prosveto, načelnik kabineta ministrstva za ljudsko prosveto Corrias, poslanik Paulucci di Calboli Barone, prefekt, zvezni tajnik, italijanski senatorji akademiki, narodni svetniki, novinarji in številni drugi oddelniki iz kulturnih in političnih krogov prestolnice.

Sloviti govornik, ki ga je predstavil predsednik Italijansko-nemškega društva minister Pech, je naj-

prej podal pregled evropske zgodovine od versajške pogodbe pa do danes, v katerem je ostro razčlenil vzroke sedanjega svetovnega spopada. Potem je omenil početke in smoter nacionalno socialističnega gibanja, ki se po svojem nauku oslanja na večna načela narave. Knez Urach je nato govoril o fašistični revoluciji ter poudaril nje globoki pomen, hkrati pa je prikazal nagel vzpon japonskega cesarstva v tej za človeštvo veličastni dobi. Govornik je z dragocenimi študijskimi izsledki in primerjavami orisal vso pot, ki so jo narodi trojne zveze prehodili, dokler se niso osamosvojili in čisto naravno zliili med seboj. S preprostimi in prav jasnimi besedami je tudi razčlenil vse vrednote sedanjega velikega boja. Zaključil je svoje predavanje s trditvijo, ki so ji vsi toplo pritrjevali, da sile trojne zveze prinašajo svetu nekaj pozitivnega in konstruktivnega, njihova gospodarska in socialna zamisel pa da tli na osnovi nove omike.

Pravi nameni ameriškega posega v sedanjo vojno

München, 16. februarja. s. »Münchener Zeitung« piše o Angliji iz dobe kraljice Viktorije ter pravi, da je tista Anglija dosegla višek svoje moči na podlagi enačbe: nadzorstvo nad svetovnim denarnim trgom = svetovni nadoblasti, nato pa ugotavlja, da so se tudi Združene ameriške države oprijete tega obrazca in se ga držale. V Združenih državah — piše omenjeni list — radi govore o usodnem prehodu ter o nekdanji hčerki, ki je prekosila staro mater Evropo in ji skuša delati ovire. Če Anglija čuti, da se mora podvreči takšnemu zgodovinskemu razvoju, bo evropska celina to odločno odklonila. Zakaj pod Amerikanci Evrope ne čaka noben napredek, prav tako ne, kakor ga v XIII. stoletju Kitajci niso doživeli pod mongolskimi množicami. Evropa pač ni mogla primerjati s »setaro materjo«. Evropa je močnejša in sposobnejša, kakor je bila kdaj koli in njeno duhovno in ideolo-

ško bogastvo je gotovo mlajše in bolj zdravo kakor pa tisto, ki ga ima »hčerka«, ki jo je materializem daleč bolj zaslepil in se je vdala mamoni. Če nekoliko globlje in pozorneje proučimo to bistveno razliko, bomo spoznali prave razloge, ki so privleli Združene države do sedanje vojne proti Evropi. Treba jih je iskati izključno le v očitni nezmožnosti te dežele, da bi rešila politično in gospodarsko stisko, v kateri je, nezmožnosti, ki so jo Amerikanci ekušali prikriti s tem, da so odgovornost začeli pripisovati državnim sistemom avtoritarnih držav. Treba je streli te avtoritarne države — vpije Roosevelt — če hočemo, da bo na svetu zavladala spet doba blagostanja. Celinska Evropa odločno odklanja takšne ameriške nauke, zakaj ti bi pomenili za omiko in civilizacijo toliko, kakor iti nazaj in se zabiti v svet takšnih nazorov, ki že davno nimajo nobene veljave več.

Enoglasne zahteve turškega tiska po ohranitvi dosedanje nevtalnosti

Carigrad, 16. februarja. s. Churchillov govor je dal turškemu časopisu priložilo, znova enodušno poudariti, da hoče Turčija ostati nevtalna, pa naj se pripeti kar koli, pa naj kdo skuša nanjo izvajati kakršnekoli pritisk. Turški časopisi pišejo o raznih dogodkih v sedanji vojni ter govore o prigorjanju Turčiji, naj bi tudi ona šla v vojno. Zdaj vsi priznavajo nujnost, da mora Turčija ostati nevtalna. Časopis »Tasviri Efkare« poudarja, da Churchill ni dejal, da bi bil kak zahteval od Turčije, ter piše, da nihče tudi nima pravice od Turčije kaj zahtevati, zakaj Turčija se bori za neodvisnost, da bi se rešila tujega vpliva. List »Vatan« trdi, da Turčija smatra vojno le kot neko nujno zlo. Turčija, ki v zemljepisnem oziru predstavlja most med Evropo, Azijo in Afriko, hoče biti tudi v političnem oziru most med starim svetom in

novim, boljše bodoče človeško družbo. »Džumhuriyet« pa se zadovoljuje z ugotovitvijo, da je potreba po turški nevtalnosti doslej bila na splošno priznana ter ta uspeh pripisuje strinjenosti turškega naroda in modremu vodstvu predsednika turške republike. Časopis »Tadvir-i Efkare« poudarja nasprotje med Churchillom in Rooseveltom govorom. Churchill javno oznanja napade na Evropo kot začetek zavezniške ofenzive, Roosevelt pa zatrjuje, da je treba najprej napasti Japonsko. — Člankar pravi, da je Anglija pač na tem, da se reši nevarnosti, ki ji preti od oči in je zato zadovoljna s sovjetskimi vojaškimi nastopi, dočim Združene ameriške države pripisujejo malo pomena Sovjetom in evropskemu vojnemu prizorišču, zakaj čutijo se zlasti ogrožene po Japonski. Na koncu svojih izjavanj piše člankar v omenje-

Sedanji dogodki v Nemčiji — največja revolucija našega stoletja

Stockholm, 16. febr. s. V listu »Aftonbladet« piše švedski časnikar Muller o novih ukrepih, ki jih uveljavljajo v Nemčiji za totalno vojno. Pripominja, da narodni socializem s socialnimi in gospodarskimi ukrepi, ki naj izvedejo splošno mobilizacijo nemškega ljudstva, izvajajo hkratu tudi močeno revolucijo, revolucijo, ki se v nekem smislu zdi še važnejša od samih vojnih dogodkov. Časnikar opozarja, da ni treba nemškega daru za organizacijo podcenjevati. Kadar se Nemci zavzamejo, da bodo kaj prenosovali, izvedejo te prenosne prav do dna in kar se da popolno. Napori, ki jih zdaj vidimo v Nemčiji in katere je sprožila nujna vojna, so najpomembnejša stvar, ki se je zgodila v tem stoletju, pravi omenjeni časnikar in pristavlja: »Ni videti, kako bi mogli zavezniški doseči svoj sloviti vojni cilj, ki je v tem, da bi zmagovalno korakali pod berlinskimi Brandenburškimi vrati.«

Atentat na predsednika južnoafriške republike

Lorenzo Marques, 16. februarja. s. General Smuts, mož, ki je potegnil južnoafriško zvezo proti volji velike večine prebivalstva v vojno, je po čudežnem naključju ušel novemu atentatu. Sprito najstroje cenzure ni bilo o tem napadu na Smutsa zvedeti nobenih podrobnosti. Znano je le, da so zaroto, pri kateri so — kakor se zdi — sodelovali tudi častniki, odkrili po slučajnem odkritju policije, ki stalno straži Smutsa, proti kateremu se vsak dan bolj obrača tamkajšnje ljudstvo, ki je že sito zlorab in nasilja. Po vstopu južnoafriške zveze v vojno je Smuts v nasprotju s svojimi nalogami, ki jih je prevzel, ter zagotovili, ki jih je dal narodnemu zastopstvu, poslal južnoafriške čete v boj izven afriške celine. Opozicija je ostro nastopila proti tej njegovi odločitvi, ki je povzročila le to, da je vlada začela dobivati vedno več nasprotnikov. Novi atentat, ki je bil uprizorjen na generala Smutsa, je dokaz tega dejanskega stanja, ki postaja od dne do dne težavnejši.

Junaštva japonskih torpednih rušilcev

Tokio, 16. febr. s. Mornariški minister je objavil poročilo, v katerem slavi dejanja nekakega oddelka rušilcev, ki se je v službi posebnosti odrezal v potopil 19. februarja 1942 štiri nasprotne rušilce in poškodoval tri križarke in še en rušilec ob priliki napada na otok Bali. Oddelki je bil imenovan tudi v dnevni zapovedi.

nem turškem listu, da si je Roosevelt zastavil nalogo, pognati osne sile iz Afrike, dočim naj bi bili poskusi za vdor v Evropo prepuščeni Angliji. Skratka, člankar ugotavlja, da se interesi obeh anglosaksonskih držav križajo.

Pomembno propagandno delo fotokinetografskega oddelka pri vodstvu italijanskega letalstva

Rim, 16. februarja. s. Foto-kinetografsko središče kr. letalstva, ki je trdno in hkratnostno vključeno v obsežno telo propagande ob vojnem času, opravlja posebne naloge, ki mu jih zaupajo, in to z uspehom, ki hkrati razodeva resnost priprave in moč uspehov. Danes se ta ustanova zdi življenjski živčni vozlec vsega propagandističnega sestava, ki ga je Italija uporabljala ob začetku vojne. Morda je tudi brez nadaljnega ena najvažnejših in najbolj bistvenih in propagandnih sestavin, v kolikor se njegovo bleščeče delovanje nadaljuje, ali včasih naravnost preseneča, ko povzroča vedno večje in toplejše sodelovanje občinstva pri vojnih dogodkih. Foto-kinetografsko središče, piše list »Vie dell'Aria« je podrejeno naravnost kabinetu letalskega ministrstva. Ker je naravnost zvezano z vojnimi osrednjimi organi, je prvenstveno važno za vodstvo in izvajanje propagande, ki je moderno živa. Ti organi so ministrstvo za ljudsko kulturo, zunanje ministrstvo, narodni zavod »Luce« itd.

Dnevnik in revije dobivajo točno in le nekaj ur po vojnih dogodkih naravnost ali pa po zavodu »Luce« vse potrebno. Kar se tiče kinematografskega materiala, je pot do občinstva morda še krajša. In zares razpolaga kinematografsko središče s tehničnim odsekom, ki je zelo popolno in sposobno za naglo razvijanje. Tak film primerno izberejo in ga pošljejo zavodu »Luce«, ki ga uporabi v svojih dvotedenskih žurnalih ali pa ga za posamezen dokumentaren film, ki izide v posebni izdaji ob kakem posebnem dogodku (kakor n. pr. dokumentarni film »Italijanska letala proti angleškim ladjam« — film o letalski pomorski bitki pred Pantelerojo 14. in 15. junija 1942c). Za razvoj in izvedbo programa je delo pri kinematografskem središču razdeljeno na tri odseke: izdelovalni, letalni in tehnični odsek.

Nesreča v Berlinu

Berlin, 16. februarja. s. Nemški poročevalski urad poroča, da je preteklo soboto popoldne prišlo do eksplozije na Kolodvoru v Friedrichstrasse, zaradi katere sta prišli ob življenje dve osebi.

Sovjetske zahteve po Besarabiji, Estoniji in Letonski

Buenos Aires, 16. februarja. s. Sovjetsko veleposlaništvo v Washingtonu je dalo v angleškem prevodu v javnost članek, ki je izšel v moskovski »Pravdi« 8. februarja in ki odločno potrjuje sovjetske zahteve po Besarabiji, Letonski in Estoniji. Washingtonski diplomatski krogi razlagajo ta članek kot izraz stališča, ki ga je doslej posredno zavzemala Rusija.

Nepretrgane težave v ameriški vojni izdelavi

Rim, 16. febr. s. Znana revija »Times« namiguje v kritikujočem članku na novo krizo v organizaciji severnoameriške vojne izdelave. Članek pravi, da je zadnji teden ozračje v New Yorku postalo precej mučnejše in težje. Ljudstvo je černo in nevoljno zavoljo dejstva, da je upravna organizacija vojne izdelave še vedno silno okorna, medtem se pa izgublja predragoceni čas. Stroj škripa na vseh koncih in bi se dal popraviti le s temeljitimi in obsežnimi popravili. Urad za vojno izdelavo so podvrgli temeljitemu in skrbnemu pregledu. Njegov načelnik, Donald Nelson, ki je omahoval med kompromisno rešitvijo in potrebo po odločnem posegu, je urad končno preuredil. Toda razcepjenosti pristojnosti in zaradi pomanjkanja navodil se je urad po krivdi še vedno razvil v silno zamotan nerazrešljiv birokratski aparat.

Vesti 16. februarja

Na gibraltarskem letališču je eksplodiralo neko letalo v trenutku, ko se je hotelo dvigniti. Razletel se je ves tovor bomb in je povzročil hudo škodo na drugih letalih. Gašenje požara je trajalo več ur.

Neka angleška podmornica je potopila 1563 tonski danski parnik »Greta« v španskih vodah med Opopeso in Benicarlom. Posadko so rešili.

Do velikih neredov je prišlo v kubanskem mestu Chamagueyu, kjer so bili spopadi med policijo in prebivalstvom. Trgovine in uradi so zaprti, promet je ves ustavljen.

Vodja nemškega tiska minister Paul Schmidt je odpotoval iz Bukareste v Berlin.

Letos bodo v Franciji mednarodni sejmi in sicer v Parizu, Marsailieu, Lyonu in Boudes.

Ob tridesetletnici »Sadjarja in vrtnarja«

Ustanovitelj lista je bil Martin Humek, ki je umrl nekaj dni pred jubilejem

»Kmalu bo prišla pomlad — in bom moral v naš vrt, da vidim to, da vidim ono!« tako je dejal sedaj že pokojni Martin Humek pred dnevi obiskovalca C. J. Humek je bil že na bolniški postelji in se kot jetnik oziral v svetla okna, od koder svet sonca obeta novo pomlad. Kdo je mislil, da bo starost naših sadjarjev umrl pred jubilejem organizacijskega glasila, katerega je poslal v svet pred 30 leti. Poln upanja je bil in poln vo-

lje in veselja, da bo lahko spet šel na vrt. Božja poslanka pa je prišla ponj pred jubilejem in ga popeljala v rajske vrtove, da bo tam prejel plačilo za vsa dobra dela, ki jih je izvrševal na zemeljskih vrtovih.

Glasilu naših sadjarjev »Sadjar in vrtnar« obhaja 25. februarja tridesetletnico svojega pomembnega delovanja. Prvi njegov urednik je bil Humek Martin, ki je 26 let skrbno in z vso ljubeznijo urejeval ta strokovni list. Humekova zasluga in zasluga jubilejnega lista je, da je pri nas sadjarstvo tako napredovalo in da prinaša našemu ljudstvu že toliko koristi.

Ob jubileju želimo listu in vsem sodelavcem, da bi se naprej vršili svoje veliko poslanstvo, sadjarji pa naj list podpro s tem, da mu bodo ostali zvesti, in tako bodo najlepše proslavili tridesetletni jubilej.

Matija letos ne bo imel mnogo posla

Ljubljana, 16. februarja.

Po lepi in sončni Valentinovi nedelji se je v ponedeljek jutraj precej pooblačilo, toda pozneje so se oblaki razgnali in sledilo je lepo vreme. Davi pa se je vse preobrnilo in začelo je močno deževati okoli 4. jutraj. Imeli smo 4 lepe, prave pomladanske dneve, ki so jih ljubitelji prirode izrabili, da so si ogledovali tihožitja po rožniških gozdovih. Mnogi iskalec prirodnih lepot in zanimivosti so si poiskali skrivne koticke na raznih vrhovih okoli Rožnika in okoli Večne poti in kamor hodijo, da se razgledajo po širnem Barju in po prostornem Ljubljanskem polju.

Letošnja zima ni bila doslej primerna za sekiranje naravnega ledu. »Ledarije« so letos slabo odrezali, niso tako dobro zaslužili kot prejšnja leta. V začetku januarja oziroma proti koncu decembra so edino imeli priliko, da so nasekali nekaj voz ledu in ga vozili v pivovarno »Union«, ki letno rabi wagone na wagone ledu. Njene obsežne ledenice pa tudi spravijo vase ogromne množine ledu. Pravijo, da tako-le

okoli 100 vagonov. In bila so leta, ko so morali za Ljubljano dovažati led iz raznih gorenjskih krajev, ker ga v Ljubljani ni bilo. Tako-le n. pr. je bila leta 1899 celo mestna občina Ljubljanska primorana nabaviti za mestno klavnico in njene ledenice led iz Kranjske gore. O tem smo že nedavno poročali.

Primeroma tako, ne huda zima je bila tudi leta 1873. Bleiweisove »Novice« (Kmetijske in rokodelske) so n. pr. v svoji številki od 19. februarja 1873 zapisale kratko novico:

»Prvi ljubljanski led letošnje zime so v mestne ledenice s Kerna začeli voziti v ponedeljek, ko smo že skoraj obupali, da ga letos ne bo. Dobrodošla pa je tudi brezledna zima Ratečanom na Gorenjskem, ki so za več tisoč goldinarjev ledu prodali v Ljubljano in Trieste.«

Bila so torej leta, ko so razni gorenjski kraji, kakor Rateče, Kranjska gora in drugi okoli železnice zalagali razna mesta z ledom. Vozili so ga v razne obmoške kraje, tudi na Fiume in dalje.

Na Kurnu pa je bila dolga leta velika zakladnica ledu za mestno občino. Tam so ga sekali za mestne ledenice, zlasti za ono pod Gradom pri Mestnem domu. Na Kurnu pa je bilo drugače še pred dobrimi 35 in več leti sila veselo in živahno. Tam se je drsala ljubljanska mladina in ljubljanska gospoda. Letos drsalci niso prišli na svoj račun. Imeli so le nekaj dni ugodnih za izvajanje lepega športa in pod Cerkovinim gradom so imeli drsalci z drsalkami le malo zdravih in lepih uric.

Vse kaže, da sv. Matija, ki led razbija, če ga ni, pa ga naredi, letos ne bo imel mnogo posla. Bomo brez ledu.

Izročitev premoženja razpuščenih športnih društev

Zaupnik CONI-ja objavlja:

Glede na naredbo Visokega komisarja št. 31, objavljeno v Uradnem listu št. 13 z dne 21. II. 1942-XX in na naredbo št. 23 (objavljeno v Uradnem listu št. 36 z dne 6. V. 1942-XX), se objavlja naslednje:

Glede na odloke o razpustu športnih društev »Grafike«, »Jadrana«, »Slavije« in »Svobode«, ki jih je izdal Visoki komisariat, se pozivajo vsi, ki imajo iz kakršnega koli razloga premoženje ali nepremično premoženje, športne naprave, opremo, vrednosti kakršnega značaja, upravne knjige, arhive in karkoli drugega iz lastništva omenjenih društev, da morajo v 8 dnevih od te objave vse to prijaviti zaupniku CONI-ja (Bleiweisova 1a).

Kršitelji te odredbe bodo prijavljeni pristojnim oblastem zaradi zakonskih ukrepov proti njim.

Tekavec Gregor

Ribnica, 15. februarja.

V Hrovači pri Ribnici je v nedeljo umrl po ribniški dolini znani Tekavec oče — Tekavec Gregor. Ribničani ga poznajo pod imenom Gregorjev oče. 87 let mu je bilo, pa je bil do zadnjega časa, ko ga je bolezen vrgla na bolniško posteljo, vedno zdrav, vesel in zabaven. Še lani ga je obiskal član našega uredništva. Tako daleč je bilo znano njegovo ime. V svoji ribniški šegavosti je pripovedoval o pohodih po Bosni za časa okupacije. O tem je tako rad pripovedoval. Pokojni je bil tudi pogosto v družbi s pokojnim slovenskim jezikoslovcem g. Stankom Skrabcem iz Hrovače. — Ohranimo ga v spominu!

Gornji Logatec

Naročnino za časopise »Slovenec«, »Slov. dom«, »Domoljub« in »Slovenčev knjižnico« za okraj Logatec lahko poravnate pri našem zastopniku, ki je v hiši g. Bajc Martina v Dol. Logatcu št. 14. Tam tudi lahko naročite oglase in dobite vse informacije o časopisju in knjižnici.

Šport

Prepoved športnih tekem v Nemčiji

Berlin, 15. febr. s. Voditelj nemškega športa je od večerja dalje prepovedal vse mednarodne športne tekme in prvenstva. Hkrati so ustavljeni v Nemčiji vsi športni nastopi športnih profesionalcev. Lahko se bodo prirejale tekme krajevnega značaja. Prepoved športnih tekem spada v okvir totalne vojne, zaradi katere je nemogoče dati vojakom na bojišču in tistim, ki so pri koristnem delu v domovini, dopuste za tekme. Telesne vzgoje ljudstva ne bodo zanemarjali, temveč jo bodo vedno bolj podpirali tudi v bodoče.

Tekmovanje reprezentančne skupine v namiznem tenisu

Sportna sekcija »Hermes« prireja po odobrenju O. N. D-a in s sodelovanjem SK Korotana in Mladice v dnevi 21. in 28. februarja in 7. marca, vsakokrat s pričetkom ob 9. uri, tekmovanje reprezentančne skupine. To skupino tvorijo trije najboljši igralci vsakega gori naštetih klubov. Tekmovanje se vrši tako, da igra vsak tekmovalac z vsakim na točke. Svrha tega tekmovanja je, ugotoviti najmočnejšo rang-listo ljubljanskih igralcev. Vsako nedeljo bodo odigrali po tri kola in obkinito bo moglo videti lepo število zelo napetih, izenačenih tekmovalcev. Da bo pregled tega tekmovanja lažji, bo vodstvo turnirja izdalo tabelo iger in vrstni red igralcev, ki ga bo določil žreb.

Prvi trije plasirani igralci prejmejo lepa, praktična spominska darila.

Obkinito in ljubitelji tega športa vabimo, da v velikem številu obiščejo te prireditve. Tekmovali bodo v dvorani hotela Mikliki, vhod poleg Grafike, saj bodo videli borbe, ki bodo odgovarjale tudi najrazvijačnejšemu gledalcu. Vstopnina za voljo propagande primerna.

Športne vesti

Izmed najvažnejših nedeljskih bližnjih inozemskih športnih dogodkov naj omenimo le hokejsko mednarodno tekmo med Švicco in Slovaško. Tekmo so igrali v Švici in so imeli Slovaki težko nalogo, ki pa so jo proti pričakovanju in zelo častno rešili. Dosegli so neodločen rezultat 1:1. Že sam rezultat pove več kot dovolj. Znano je, da so Švicarji odlični hokejisti in so letos pospravili že nekaj zelo lepih zmag.

Nemški državni hokejski prvak CR Risserssee je gostoval v Monakovem, kjer je igral proti mestni reprezentanci. Prvaku sploh niso bili kos in je ta zmagal kar s 23:4.

Zadnjič smo poročali, da je zagrebški Gradjanski dobil laskavo vabilo za dvodnevno gostovanje v Budimpešti, kjer bi igral enkrat proti Ferencvarosu, drugič pa proti Kispestu. Tekmi bi bili pridržani nedeljo in ponedeljek. Zaradi tehničnih zaprek pa so morali to gostovanje odložiti na nedeljo 22. febr.

Kako izgleda ameriška lahkoatletska tabela in najboljši časi ter daljine za preteklo leto. Vse je merjeno v yardih in preračunano potem na metre, tako da vedo evropski športniki ameriške uspehe in neuspehe primerjati z evropskimi. Takšni so ameriški rekordi:

100 yardov (91,4 m): Davis 9,4; Ewell 9,5; Hammond 9,5;
220 yardov (201,18 m): Davis 20,4; Ewell 20,5; Tarrant 20,6;

440 yardov (402,3 m): Bourland 46,6; Short 47,2; Diebolt 47,3;

880 yardov (804,50 m): Lyda 1:50,8; Kane 1:51,2; Borian 1:51,2;

1 milja: Ginn 4:11,1; Werd 4:11,1; Mac Mitchell 4:12,2;

120 yardov (109,68 m) zapreke: Hlad 13,9; Wright 14,0; Cummings 14,1;

400 m zapreke: Smith 52,0; Cummings 52,1; Erwin 53,3;

krogla: Blozis 16,89; Audet 16,23; Merrit 15,98; disk: Blozis 52,98; Fitek 50,85; Fox 49,91;

kopje: Biles 66,75; Marshall 66,22; Biles J. 66,00;

kladivo: Crnikshank 52,94; Styrna 52,08; Folwarshy 51,39; Dreyer 51,31;

škok s palice: Warmerdam 4,769; Schaefer 4,419; Sunseri 4,419;

škok v višino: Watkins 2,032; Berry 2,029; Horn 2,013;

škok v daljavo: Sterle 7,810; Smith 7,820; Rice 7,594.

Od navedenih rezultatov ni tek na 100 yardov nič posebnega. Preračunan za Evropo bi prvi Amerikanec teklen komaj 11,1; na 200 m je čas sijalen: na 400 m je še vedno Bourland, klasa zase. V teknu na 1 miljo, ki je izrazito ameriška proga, so pa Švedi Amerikance postavili šele na četrto mesto (1. Haegg 4:04,6, 2. Anderson 4:06,2, 3. Hellström 4:09,0, 4. Ginn 4:11,1). Tudi rezultati v ostalih disciplinah so povprečni.

Zapora jaje domačega in tujega izvora v kraljevini

Rim, 16. februarja. s. Rimski uradni list objavlja ministrski odlok z dne 7. februarja, ki ureja zbiranje, hranjenje in razdeljevanje jajc. Odlok velja, da je treba jajca, domača ali uvožena iz tujine, pa naj bodo v lupinah, brez njih ali pa predelana v prah, staviti na razpolago ministrstvu za kmetijstvo in gozdove, in sicer za pokritje potreb oboroženih sil in civilnega prebivalstva. Od teh omejitev so izvzeta jajca za valjenje, domača jajca, namenjena za hrano gojiteljem perutnine v isti občini, in sicer v mejah družinskih potreb, če le ne gre za občino, ki je glavno mesto pokrajine ali pa za druge občine, katerim ministrstvo za kmetijstvo in gozdove določa količine za preskrbo. Ustavljen je vsak prevoz jajc v kakršni koli obliki in s katerim koli sredstvom, razen na naslov pooblaščenih trgov, ki imajo zbirališča in priprave za hranjenje jajc, ali pa na naslov zbiravcev z namenom, da jih ti zberajo in hranijo za porabo v smislu odredb imenovanega odloka. Narodni fašistični zvezi trgovcev z živalskimi proizvodi se poverja zbiranje, hranjenje in razdeljevanje jajc domačega izvora ali uvoženih iz tujine. Imenovano združenje bo svojo nalogo opravljalo na temelju in v mejah navodil, ki jih bo dajalo ministrstvo za kmetijstvo. Prepovedano je predelovanje jajc v prah in uporaba za izdelovanje likerjev ali kakršnih koli drugih hranil, ki se izdelujejo z uporabo jajc brez predhodnega dovoljenja ministrstva za kmetijstvo in gozdove, ki bo dovoljenja dajalo za vsak primer posebej. Ministrski odlok je stopil v veljavo včeraj.

Zapora sene in slame v kraljevini

Rim, 16. februarja. s. Rimski uradni list je dne 8. februarja objavil ministrski odlok, ki se nanaša na preskrbovanje in razdeljevanje sene in slame in na zamenjavanje vseh drugih izdelkov in podizdelkov za živinorejsko porabo. Odlok med drugim določa, da se morajo vse količine sene in pšenice, ovsene, ržene, rižene in ječmenove slame, pridelane na ozemlju kraljevstva ali pa uvožene, staviti na razpolago ministrstvu za kmetijstvo in gozdove in teh količin ni mogoče prodajati ali kako drugače odlučevati. Enako se zaseženi in se ne smejo prodajati vsi drugi izdelki in podizdelki raznih kmetijskih in gozdarskih podjetij, ki se bavijo z živinorejskim poslom, če tega drug predpisi drugače ne veljajo. Vse količine navedenih izdelkov, ki so potrebne za vsakdanjo porabo živinorejskih podjetij ali pa posamičnih živinorejcev se zasežejo z namenom, da se bodo potem le postopno uporabljale. V primeru prodaje ali odstopa nepokošene trave ali pa za dajanje v najem ali podnajem kosov ozemlja, na katerem raste trava, je treba zadavne pogodbe javiti pokrajinskemu živinorejskemu uradu. Javiti mora prodajalec, odnosno najemnik in podnajemnik v roku 15 dni od objave tega ministrskega odloka. Če pa se pogodba sklene že po objavi odloka, pa je treba prodajno pogodbo prijaviti v roku 15 dni po sklenitvi. Količine sene, ki je trava še ne pokošena, oziroma travnatni teren mora prijaviti lastnik sene, katerega se tičejo vse omejitve in dolžnosti pričujočega odloka. Ministrstvo za kmetijstvo in gozdove bo določilo pokrajine, kjer bo treba obvezno oddati seno ter pšenico, rženo, ovseno, ječmenovo in riženo slamo in bo določilo tudi količine katere bo treba hraniti za potrebe istega ministrstva. V vseh teh pokrajinah bodo kmetijski nadzorniki skupaj s pristojnimi sindikalnimi in gospodarskim organizacijami še meseca februarja določili količine sene in slame, katere bo sleherna občina morala oddati, da se bo dobilo pokritje za potrebe vsake pokrajine, kar se tiče posebnih potreb pokrajine in potreb živinorejce. Odlok je stopil v veljavo včeraj.

S Hrvaškega

Kot obširno poročila hrvaško časopisje, je hrvaška vojska skupaj z nemško očistila Bihač in njegovo okolico vseh upornikov in prevratnih elementov.

Zagreško ravnateljstvo cestne železnice je sklenilo, da bo v kratkem zgradilo krožno tramvajsko progo, to pa zato, da bo promet na tramvajih potekal točnejše in hitreje. S krožno progo bo predvsem ustrezno predmestnim prebivalcem.

Obiskovalci ošestih javnih lokalov, v katerih točijo alkoholne pijače, bodo morali odsej plačevati poseben davek, ki bo šel v kritje povečanih izdatkov mestne občine.

Ugledni Samoborčani so začeli zdaj akcijo, katere namen je, da bi oblast čimprej proglasila Samobor za mesto Sklicali so že poseben sestanek, na katerem so sprejeli posebno resolucijo.

Aktualna nova knjižnica: atan — Vzemni, ber! — Na Knjižnice se naročijo v župnijskih uradih, pri samostanskih vprašanjih, v Mladinski založbi, v pravi na Rukovniku

Naročnina Knjižice 12 lir. Naročite se na Knjižice!

Zamolčani Napoleon

Po takih nezasišanih zahtevah je vsakdo lahko sprevidel, občutil in se prepričal, da je Napoleon vsekakor želel, da bi s papežem čim prej dokončno prelomil.

Zapoved, naj zasedejo Rim.

Če bi Napoleon dobil, kar je zahteval, bi papeža spremenil v francoskega deželnega uradnika, pokončil njegovo duhovno oblast in ga denarno uničil. Sicer pa kaj takega zahtevamo samo od sovražnika. Bilo je torej jasno in Napoleon je dobro vedel, da mu papež ne bo ugodil. Ravno to pa je Napoleon hotel, kaj njegove zmerom hujše in nasilnejše zahteve bo moral papež skoraj gotovo zavrniti, prav to pa bo seveda izgovor in razlog za zasedbo papeške države, za kar je Napoleon že pripravil svoj vojaški načrt, ki se ga je prav za prav že lotil z zasedbo Jakina, Urbina, Macerate, Ferma in Spoleta.

Zadnji papežev zavrnitev je imel Napoleon za nekakšno vojaško napoved.

Že 10. januarja 1808 je zaukazal italijanskemu podkralju, naj general Miollis vkoraka v Rim z izgovorom (to je Napoleonova beseda), da mora svoja oddelka popeljati skozi Rim. Ko pa bo general prišel v Rim, naj zasede Angelski grad, tudi tega z izgovorom, češ da bo polovil roparje, ki so poskušali uiti v neapeljsko kraljestvo; seveda pa mora, se je nadalje glasilo navodilo, zahtevati, da bo papež vzdrževal in plačeval njegove vojske, z novim izgovorom, češ da rešuje Rim razbojnikov.

Pravi namen je francoska vlada sporočila v nekem pismu, naslovljenem Alquieru: »Cesar namerava s temi ukazi in odredbami doseči, da bi se rimsko ljudstvo privadilo francoskih vojakov... ter

da bi nepričakovano, ne da bi kdo opazil, rimski dvor prenehal biti svetna oblast. V ta namen naj francoski častniki prirede veliko slovesnost, na katero naj povabijo najodličnejše rimske gospe, da se bodo drug drugega privadili. Ne samo, da je treba prepričati vsako izjavo, ki bi jo papeška vlada namerjala zoper Francijo, ampak je treba napraviti vse, da bodo častniki o prihodu vojske govorili v francoskem smislu.« Navodilo se je končavalo s tem, češ da se ni treba ustrašiti morebitnega papeževskega ugovora, kajti za tem bo takoj sledila cesarjeva odredba, ki bo razveljavila dar Karla Velikega in papeško državo priključevala italijanskemu kraljestvu. Z morebitnimi uporniki bodo obračunali topovi!

Alquier je po teh navodilih pisal papežu, naj ga dogodki, ki bi morda prehudo zaskrbeli Njegovo Svetost, nič ne skrbe, za to mu je sam porok ter bi mogel celo še več obljubiti... Nadaljnji del pisma pa so bile same pomirjačoče publike.

Papež in njegova vlada sta predobro vedela, kakšni so načrti, videla pa tudi posledice. Zato nista prav nič verjela Alquieru, ki je bil po papeževi sodbi eden izmed tistih mož, ki se tudi sredi svojih hudobij dobro počutijo in znajo hinavčiti, ne da bi sploh kaj zardeli, pa čeprav jih ves svet vidi in sliši.

Zasedba večnega mesta.

Dne 2. februarja 1808, na praznik Marijinega očiščenja, je papež v navzočnosti kardinalov komaj končal obred blagosloavljanja svec v kvirinalski kapeli, ko so že francoski vojski nenadoma vdrl v večno mesto ter takoj postavili straže po vseh cestah in trgih. Ko so kardinali in ljudje prišli iz cerkva, so morali iti skozi kupe orožja, oborožene oddelke in topove. Francozi so razorožili službojoče papeške orožnike, zasedli Angelski grad ter papeške oddelke potaknili v francosko vojsko. Papeškega stotnika Braccia, ki se je tej razporeditvi pogumno uprl, so zaprli v Angelski grad ter ga potem poslali v pregnanstvo. Podobna usoda je zadela tudi druge zveste papeževske častnike. Celotno papeško okna so namerili topove, ki pa jih je dal pozneje Miollis odstraniti.

Francozi so pretrgli državniške stike. Vsak papeški nameščenelec, rojen v Italiji, se je moral vrniti v svoj kraj. Vsi kardinali Nemirliani so morali, nekateri v roku treh dni, drugi v štiri in dvajsetih urah, zapustiti ozemlje papeške države, pa čeprav so bili že stari ali celo bolni ter priklenjeni na posteljo. Papež jim je prepovedal odhajati, toda tiste, ki so poslušali papeža, so straže z golemi meči odgnale na neapeljsko mejo. Eno in dvajset kardinalov je moralo oditi, med njimi tudi kardinal Dorca, ki je bil tedaj državni tajnik. Kakor je razvidno iz papeževskega pisma kardinalu Caprari z dne 3. marca 1808, ga je nadomestil kardinal Gabrielli. Miollis je prevzel državno vodstvo in tako je cerkvena država postala francoska pokrajina.

Isti dan, ko so francoski oddelki vkorakali, je kardinal državni tajnik sestavil ugovor in ga sporočil tudi poslanikom tujih držav. General Miollis je prošil za sprejem pri papežu; ta mu ga je sicer dovolil, a mu je izjavil, da se bo imel za jetnika in ne bo mogel načeti nikakršnih pogajanj, dokler bodo francoski oddelki ostali v Rimu. Hkrati je papež sporočil svojim, da ne bo prestopil praga svojega dvorca, dokler bo trajala francoska zasedba.

Toda niti papeškemu dvoru niti samemu papežu ni bilo nič prihranjenega. Začelo se je nadlegovanje, neprijetnosti in splošno gnajenje, ki je hotelo počasi ukloniti voljo Pija VII. Razpustili so častno stražo, papežu so odvzeli kardinale, ki so mu bili najdražji; prestrazovali so pošto in seveda tudi papeževa pisma: natisnili ter po Rimu in po deželi razširili časnike in časopise, ki so sramotili papeža ter robato žalili njegovo dostojanstvo in oblast; nekaj papeških razglasov, ki jih je podpisal državni tajnik ali sam papež, so strgali z desak, kjer so bili nabiti, jih raztrgali in poteptali v Rimu in na deželi so z mnogimi, ki so bili papežu zvesti, grodo ravnali, jih zapirali in preganjali; samovoljno so brskali po skrivnih zapiskih papeških uradov in celo v državnem tajništvu ter zasegali spise in listine. Manjših nasilij pa je bilo toliko, da bi jih že samo našli težko.

ČAROVNIČINA

TOMAŽIČ BERANEK

86.

Mladi grofič se kar ni mogel nagledati, tako jo bila lepa in tako močno jo je imel rad, da je vzdiknil:

»V nesreči si mi bila sestra in rešila si mi štirikrat življenje. Zda, ko sem rešen iz vseh nevarnosti in srečen, mi pa bodi nevestica!«

Ona pa se mu je ljubeznivo nasmehnila in prikimala ter mu podala roko.

In tako sta šla roko v roki po ozki poti, ki ju je vodila h gradu na vrh hriba. — Kmalu sta stopala preko spuščnega pridvižnega mostu v grajsko dvorišče.

87.

Grajski stražniki so mladega grofiča kmalu spoznali, čeprav ga niso videli nekoliko let in je v tem času zrasel iz štirinajstletnega dečka v prelepega mladeniča.

»Kje je moj oče?« jih je vprašal.

Odpeljali so ju takoj po stopnicah skozi grajske dvorane in sobane v ogelno sobo, kjer ga je oče vsa leta pričakoval. Objel ga je ves solzan.

»To pa je moja nevestica, ki mi je rešila življenje; z njeno pomočjo sem se vrnil k tebi!«

Tedaj je oče objel še njo.

Nov zgodovinski oris ljubljanskega mesta

Veliko je že napisanega o našem mestu tako iz kulturnega, političnega, gospodarskega, zgodovinskega in še drugih vidikov; veliko je raztresenega po raznih časopisih, knjigah, revijah in brošurah.

Prav te dni je zagledala beli dan na 237 straneh knjiga z naslovom: »Ljubljana. Zgodovinski oris«. Knjigo je napisal in uredil Damjan Vahen, založila pa jo je založba »Naši obrabi«.

S tem orisom je avtor segel prav v zgodovinske začetke ljubljanskega mesta. Prve strani so posvečene našim barjanskim mostičarjem, ter nas pelje pisatelj potem čez kameno, bronasto in železno dobo, v obdobje ko so Rimljani živeli na naših tleh. — Nekaj nadaljnjih strani je pisec posvetil čolnarstvu po Ljubljanici. Prav zanimivo je potem nadaljnje opisovanje razvoja naše bele Ljubljane njenih prebivalcev ter njihovih pravic, kakšno je bilo življenje v tistih časih v našem mestu, kako so se razvijali posamezni stanovi in kako so se razvijali srednjeveški celi. — Veliko je govora tudi o razvoju mestnih samostanov in cerkva, prav posebno pa še začetek in razvoj ljubljanske škofije. Prav lepo je nadalje v knjigi opisan razvoj in borba proti protestantizmu in rojstvo ter delovanje reformatorjev v naših krajih, posebno pa še v našem mestu. Pri razvoju našega mesta je dobro opisana tudi doba, ko je nastalo prvo šolstvo in prva pisana beseda. Nadalje je pisatelj kolikor mogoče na kratko, pa vendar jedrnat očitno razvoj posrednih ljubljanskih predmestij in ljubljanskih župnij. Na nekaj straneh je potem očitna tudi francoska okupacija in njena uprava v naših krajih s posebnim ozirom na naše mesto.

Razen omenjenega gradiva je napisanega še marsikaj drugega, zgodovinsko zanimivega, kar bo zanimalo slehernega meščana, ki ima rad svoje rodno mesto. Govora je tudi o kulturnem in prostornem razvoju našega mesta ter njihovih največjih in najzaslužnejših društev in ustanovah.

Opis ljubljanskega mesta se končuje v glavnem približno z letom 1940 in nam na zadnjih straneh prikazuje že razvoj Velike Ljubljane z vsemi okoliškimi občinami in končno v nekaj odstavkih ustanovitve Ljubljanske pokrajine v okviru italijanske države.

Knjigo poživljajo številne risbe, zemljepisne in mestne karte, kar bralcem znatno olajšajo orientacijo. Precej risb je narisal avtor sam.

Goldonijev »Lažnivec« na Rokodelskem odru

Ljubljana, 16. febr.

Igralska družina tega odra je igrala v nedeljo 14. februarja lepo veseligrro Lažnivec, ki ji je avtor italijanski komediograf Goldoni, v slovensčino pa jo je prevedel J. Moder. Režiral je igra g. Cekula.

Po idejni vsebini je igra poučna, ker kaže lažniveca, ki ga njegovo laži končno poderejo in kaznujejo; sicer pa je delo lahke vrste, obsega namreč zvečina zabavne prizore.

Dejanje se godi v Benetkah. Tu je zdravnik Mazač s hčerka Božo in Rožo. Za prvo se zasnima plemič Lukec, za drugo pa študent Cvetko. Za prelepo Rožo pa se je potegoval tudi Kljukec, sin trgovca Stiskača. Ta Kljukec je bil izredno navit in je lagal, da se je kar kadilo. Bival je nekaj časa v Rimu, kjer si je iskal nevesto, sedaj pa živi pri očetu v Benetkah. Tu je spoznal prelepo Rožo, zdravnikovo hčer, ter jo valjubil. Da si jo pridobi za ženo, si je izmislil najrazličnejše laži; tako je lagal, da je naročil zanjo podoknico, da ji je kupil čipke i. dr., dasi je napravil to njegov tekmeček Cvetko. Oče mu je povedal, da dobi kmalu njegovo in stridveo imetje, da pa se mora oženiti po njegovi volji. Sin se je branil, ker ni vedel, da je oče domenen z zdravnikom za hčer Rožo. Zato je lagal očetu, da je že poročen. Toda oče je slučajno prejel njegov samski list, tako da mu sedaj ni verjel laži o ženi. Iz Rima pa je prejel list — najprej ga je čital oče —, v katerem ga poziva nevesta na odgovor zaradi obljube zakona. Pri tem so prišle na dan mnoge laži lažnivega Kljukca, ki sloji sedaj osramočen in brez neveste. Smešne zapletljave povzročajo poleg glavnih še druge osebe.

Osrednja postava v igri je lažnivi Kljukec, ki mu je z igro postavil g. Acceto imenitno figuro.

SGARAVATTI SEMENTI S.A., PADOVA

Sementi di Ortaggi, Foraggi ecc.
Semeni za zelenjavo, krmila itd.

Chiedere offerta — Zahtevajte ponudbo

Trgovca stiskača je podal g. Kržišnik prav verno, tako tudi Rigler zdravnik. Plemiča Lukeca smo gledali v podajanju g. Janeža in Cvetka v igri g. Pirnata in bili prav zadovoljni. Med ženskimi vlogami sta glavni vloge zdravnikovih hčera, izmed teh je pa igrala važnejšo (Rožo) Stupičeva zares odlično.

Ker je igra lahka in zabavna ter zato privlačna, jo bodo gotovo igrali še večkrat. Občinstvo se udeležuje iger tega odra v obilnem številu.

Dr. Gr.

Določitev babiškijh nagrad

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja:

Člen 1. V Ljubljanski pokrajini se babiške nagrade za babiško pomoč oskrbovankam skupin po členu 2. te navedbe določajo takole:

Pomoč pri porodu (največ 24 ur), vstevši 6 obiskov med nosečnostjo in 8 med otroško posteljo, vključeno tudi vso pomoč zdravniku v izrednih primerih: I. skupina 500 lir, II. skupina 300 lir, III. skupina 150 lir.

Izredni obiski poleg gornjih, vsak: I. skupina 15 lir, II. skupina 10 lir, III. skupina 5 lir. Nočni poziv in bedenje od 21. do 7. ure, izvedemsi gornjih 24 ur: I. skup. 40 lir, II. skup. 25 lir, III. skup. 15 lir.

Priprava, babiška pomoč ali pomoč zdravniku pri ginekološki ali odpravnih operacijah: I. skup. 150 lir, II. skup. 100 lir, III. skup. 75 lir. Zdravljenje vagine in izpiranje vagine (po zdravniškem predpisu): I. skup. 10 lir, II. skup. 7 lir, III. skupina 5 lir.

Za oskrbovanke v kmečkih občinah se znižujejo nagrade za 30%, izvedemsi I. skupino.

Oskrbovankam vseh treh skupin s 7 ali več otroki se prav tako znižajo nagrade za 30%.

Če gre za pomoč pri nalezljivo bolnih otrocih, zaradi česar bi bilo babici za določeno dobo prepovedano oskrbovati druge stranke, se nagrada zviša za 55%.

Člen 2. Tri skupine, ki jih omenja prednji člen, obsegajo te družbene razrede:

I. skupina: državni uradniki do pete itali-

Ljubljana

Koledar

Torek, 16. svečana: Julijana, devica in mučenica; Onezim, škof in mučenec; Filipa, devica; Selevk, mučenec.

Sreda, 17. svečana: Franc Kle, mučenec; Silvin, škof; Romul, mučenec; Fintan, spoznavalec.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakaršič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20, in mr. Murmayer R., Sv. Petra cesta 78.

Diplomirali so na filozofski fakulteti: Felicijah Jože, po rodu iz Vojnika pri Celju, Vovk Vinko iz St. Jurja ob južni železnici, na tehnični fakulteti pa za elektroinženirja Murnik France iz Kranja. Cestitamo!

Na sporedu klavirskega koncerta, ki ga bosta izvajali v petek, dne 19. t. m. pianistki Silva Hrašovec in Marta Bizjak, srečamo prvič na koncertnem sporedu ime mladega slovenskega komponista Zvonimirja Cigliča. Ciglič se je že zgodaj začel ukvarjati z glasbo in je v dobi svojega gimnazijskega študija komponiral več manjših, po večini klavirskih skladb. Pred 3 leti se je vpisal na naš konservatorij, kjer študira pri prof. L. M. Škerjancu. Ga. Bizjakova bo igrala v petek, dne 19. t. m. na svojem koncertu njegovo skladbo Nokturno, ki je bila komponirana jeseni minulega leta in je programskega značaja. Vsebinska je sledeča: V hladni noči stoji človek na planjavi, preteklost njegovega življenja vstaja v njem v podobi silhuete, ki se mračno rišejo v noči. Iz tega nastrojenja se izvije postava, v kateri spozna svojo dušo, ki se v boleštni strasti vtopi v mraku. Noč poje svojo pesem. Poleg Cigliča bomo slišali na petkovem koncertu, ki ga bo izvajala poleg ge. Bizjakove tudi gdč. Hrašovec, še več domačin in tujih del znanih avtorjev. Koncert bo v petek, dne 19. t. m., v mali filharmonični dvorani. Začetek točno ob pol 7. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

V knjigarni Glasbene Matice se začne jutri, v sredo, predprodaja za VIII. simfonični koncert letošnje sezone, ki ga bo vodil dirigent Drago Mario Sijaneč. Koncert se bo vršil v ponedeljek, dne 22. t. m. ob pol 7. zvečer v veliki unionski dvorani.

Obvestilo Rdečega križa

Rdeči križ poroča: V pozvedovalnem oddelku I. R. K., Via Ariella Rea 2-II (Gospodstvska cesta), soba 3, naj se javijo med uradnimi urami od 8.—12. ure naslednji: svojci vojnega ujetnika inž. Zupanciča Franca; osebe, ki so poslate pakete naslednjim: Podlogar Cveto, Erjavec Bogdan, Vidic Stefan, Velde Alojz, Sever Franc, Smuk Franc, Dejak Franc, Škodlar Franc, Bergant Ivan, Podraž Janez, Pajnič Ivan, Sečnik Jožef, Levstik Anton, Berčan Jože, Baraga Andrej, Hočvar Ivan, Bojza Franc, Lovšin Jože, Brence Janez, Trontel Malka, Poljanec Frančiška, Makuc Marija, Fabiani Viktor, Brence Ana, Tekavec Franc, Leben Avgust, Kozina Ivan, Ogrin Ludvik, Skulj Janez, Marinič Martin, Struželj Alojz, Zorc Franc, Ampovič Vlado.

Zaupnik vojnih ujetnikov v Oflag VI C (Os-nobritck-Eversheide) poroča, da prihajajo za ujetnike v navedenem taborišču paketi, ki niso opremljeni s predpisanimi paketnimi listi (Packetschein). Zaradi tega jih komanda taborišča ne izroča naslovnikom. Interesenti se opozarjajo, da opremijo pošiljke za to taborišče brezpogojno s paketnimi listi.

Izgubila sem žensko žepno uro v soboto dne 13. februarja na poti od glavnega kolodvora do tramvajske postaje. Ker je ura drag spomin, prosim najditelja, naj jo proti nagradi izroči v upravi »Slovenskega doma«.

Ljubljansko gledališče

DRAMA.

Torek, 16. februarja ob 17.30: »Mirandolina«. — Red Tork.

Sreda, 17. febr. ob 17.30: »Ples v Trnovem. Red A. Cetrtak, 18. febr.: ob 17.30: »V Ljubljano jo dajmo«. Premiera. Red Premierski.

Petek, 19. febr. ob 15: »Primer dr. Hirna«. Izv. Cene od 12 lir navzdol.

Sobota, 20. febr. ob 17.30: »Mirandolina«. Izv. Cene od 20 lir navzdol.

OPERA.

Torek, 16. febr. ob 17.: »Beg iz Seraja. Red B. Sreda, 17. febr. ob 17.: »Sestra Angelika«. VII. simfonija. Red Sreda.

Cetrtak, 18. febr. ob 17.: »Beg iz Seraja«. Red Cetrtak.

Petek, 19. febr.: Zaprt. (Generalka).

Sobota, 20. februarja ob 17.: »Janko in Metka«. Premiera. Red Premierski.

janske stopnje, svobodni poklici vobče, trgovci, industrijci, posestniki;

II. skupina: državni uradniki od šeste do desete italijanske stopnje, učitelji, mali posestniki, mali trgovci, obrtniki, zasebni uradniki;

III. skupina: nižji uradniki, delavci, slugi, tramvajci, mezdniki vobče.

Člen 3. Tarifa po členu 1: je obvezna za vse babice.

Edgar Wallace:

Zabar s krinko

»Včeraj zvečer se je vrnil v mesto,« je rekla in dodala skoraj trmasto: »Sedaj je zares v zelo dobri službi, gospod Elk!«

»O tem sem že od več strani slišal,« je rekel Elk. »Upam pa, da ne dela pri istem podjetju z onimi, s katerimi se družijo. Vi pa bodite le brez skrbi, gospodična, jaz ga ne izpustim iz oči,« je še dodal.

Zvečer je zelo žalostnega obraza priznal detektiv kapetanu Gordonu svojo pomoč. »Ne vem, zakaj sem prav za prav osumil Bennetta,« je rekel. »Zdi se mi, da se me mladostne zablode spet polasčajo. Kot vidim, so večerni listi že prinesli prve vesti o vplomu.«

»Toda ti na srečo ne vedo, kaj je bilo ukradeno,« je rekel Dik. »Tega ne smemo raztrobiti po mestu!«

Nahajala sta se v notranjem uradu, v katerem je Dik le redko uradoval. V sobi zraven te sta bila zaposlena dva mizarja. Popravljala sta leseno steno, ki je bila poškodovana pri zadnjem atentatu na Dika od krogle, ki je priletela skozi okno. Oba sta istočasno pogledala na dlani obeh delavcev, če morda nimata vtetoviranega žabjega znaka.

Elku nikakor ni šlo v glavo, kako je bilo mogoče Karlu, to je možu, ki

je spremljal Genterja dan pred njegovo smrtjo, pobegniti iz zaporu. Sedaj ga išče policijska direkcija in tudi deželna policija, pa se jim nikakor ne posreči, da bi ga ujeli. Elk je bil prebrisan, da je Karlo, ki je v preiskavi marsikaj priznal, bil sloviti žabar številka sedem, to je tisti, ki je najbližji poglavarju žabarske bratovščine.

»Prav nobenega emisa nima, da bi znova poslali katerega naših agentov, da bi nadaljeval delo, ki ga je začel Genter. Kajti dvakrat se isti trik ne posreči. Radoveden pa sem, ali ve kaj Lola o tej zadevi?«

»Mislim, da so žabarji že toliko previdni, da ne zaupajo ženam,« je rekel Dik.

Preostali del dneva sta porabila za brezuspešno preiskovanje te zagonetne naloge, ki jima je bila poverjena. Ko se je Elk vrnil v svojo pisarno na policijskem ravnateljstvu, je poklical asistenta Balderja.

»Pojdite v statični urad in prinesite mi ves material o vlomilcih v safe, ki so nam poznani. Ne ukvarjajte se z nemškimi ali francoskimi. To delo bi bilo odveč. Pač pa sta dva šveda, ki zelo spretno vlamljata, in nekaj Amerikancev, ki tudi izvrstno razumejo svoj posel.«

20

Sele čez precej časa se je vrnil Balder s kupom aktov, fotografij in prstnih odtisov.

»Hvala lepa, Balder. Ne potrebujem vas, greste lahko domov. Te dokumente bo odnesel nazaj v statistični urad mož, ki bo imel nočno službo.«

Elk se je vrnil z vso vmeno na pregledovanje teh podatkov. Pregledal je že skoraj ves kup, ko mu je pogled obstal na fotografiji mladega moža, ki je imel navzdol zavahane brke in kodrate lase. Posnetek je bil takšen, kakršni so vsi policijski posnetki: oster, brez retušaja, tako da je bila vsaka najmanjša malenkost jasna in točno vidna. Pod fotografijo je bil napis: »Henry John Lyme R. V.«

»R. V.« je bil jetniški kodex. Vsako leto od leta 1874. do 1899. je bilo opremljeno z veliko črko abecede. Nato pa so sledile male črke. R je pomenilo, da je bil dotični leta 1891. obsojen na robijo, črka V pa, da je do leta 1895. sedel v zaporu. Elk je bral potem še vso ostalo povest tega moža.

Rodil se je leta 1873. v Guersneju; še preden je bil star dvajset let, je bil že šestkrat obsojen. Majhne zaporne kazni niso niti zaznamovali s kodeksnimi črkami. Na robu poročila, kjer je prostor za pripombe in zločinov karakter je bila opomba: »Nevaren, uporablja strelno orožje!« Z drugo pisavo in z rdečilo pa je bilo dodano: »Umrli na morju, CHANNEL QUEEN, 1. februar 1898.« Elk se je spominjal na bro-

dolom tega pošnega parnika. Obrnil je stran, da bi čital podrobnosti o mrtvevih zločinih ter komentarje tistih uradnikov, ki so prišli z njim v etik. V teh odlomkih je bila prava zločinčeva biografija. »Dela sam,« se je glasila ena opomba. In nato: »Nikoli ga ni bilo videti z ženami.« Tretja opomba je bila težko čitljiva, vendar jo je Elk z muko razvozljaval in bral naslednje: »Poseben telesni znak: D. C. P. 14. Zaba, tetovirana na levem zapestju, novo I. I. M.«

Datum, ki je bil napisan, je bil datum zadnje zločinčeve zaporne kazni. Elk je obrnil tiskani znak D. C. P. 14 naokoli in ugotovil, da je to formular, ki ima napis: »Opis kaznjencea«. Stevilka je bila »klasifikacija kaznjencea.« O tetovirani žabi ni bilo nobene besede. Opis je prebral od besede do besede, silno natančno.

»Harry John Lyme, imenovan mladi Harry, ali Thomas Martin, ali Boy Piece, ali Boy Harry (bilo je pet vrstic takih nazivov). Vlomilec, nevaren, uporablja strelno orožje, visok 168 cm, obseg prsi 90 cm. Koža sivega, oči sive. Zobje — dobri. Usta enakomerna. Jamica v bradi. Nos raven, lasje rjavi, kodrasti, daljši ko navadno. Brki zavahani navzdol; nosi zalisce. Noge in roke normalne; na levi nogi prvi zglob mezinca, zaradi avtomobilske nezgode amputiran; v kraljevskem zaporu v Portlandu. Govori dobro, ima lepo pisavo, nima nobenih posebnih potreb ali

zahtev. Kadi cigarete in se izdaja za javnega uradnika; navadno za izterjevalca davkov, zdravstvenega inspektorja, plinskega strokovnjaka ali instalaterja. Govori perfektno francosko in italijansko. Ne pije, igra karte, ni pa poklicen kvartač. Kraja, kamor se izredno rad zateče v nevarnosti, sta Rim in Milano. Izven Anglije ni bil nikoli obsojen. Nima nobenih sorodnikov. Izvrsten organizator. Po izvršenem zločinu ga lahko najdeš v dobrem hotelu v srednji Angliji ali pa na poti v Hull, ko se boče vkrcati na kak holandski ali skandinavski parnik. Znano je, da je obiskal Guersney...«

Nato so sledile bertillonске mere (Bertillon je bil antropolog, ki je izumil sistem merjenja človeškega telesa in mnogo pripomogel k identifikaciji zločincev, op. prevajalca) in telesni znaki, kajti ti zapiski so bili še iz onih dni, ko še niso bili uvedeni prstni odtisi. O žabi na zapestju ni bilo nič omenjenega. Elk je vzel peresnik v roko, namočil pero v črnilo ter pripisal: »Ta mož je gotovo živ!« in podpisal to izjavo s svojima začetnicama.

10.

Na Harley Terrace

Medtem ko je Elk pripisaval to pripombo, je zabrnel telefon. Toda Elk je najprej mirno dokončal stavek in se podpisal, popivnal črnilo in sele nato dvignil slušalko.

»Churchill in boljševizem«

Račun brez evropskega celinskega krčmarja

Rim, 16. februarja s. Pod naslovom »Churchill in boljševizem« pišejo »Relazioni Internazionali« v zadnji številki naslednje:

V Londonu ne mine dan in ne zamude nobene prilike, da ne bi peli »hosane« boljševiški Rusiji tudi s sredstvi in metodami dvomljivega okusa. Pri teh splošnih slavnostnih čestitkah prostovoljno sodeluje tudi ministrski predsednik Churchill. Angleško ljudstvo, ki mu dajejo to propagando z namenom, da bi ga krepčali, se navdušuje v tej križarski vojni za Rusijo, v križarski vojni, ki so jo spretno izkoristili sovjetski veleposlanik Majsky in njegovi bolj ali manj cenjeni ter bolj ali manj ognjevitiji prijatelji. Ta politika gospoda Churchilla predstavlja »Pravkar izšlo« zares odlično delo in razodeva znatne igralske sposobnosti, ki smo jih sedanjemu predsedniku angleške vlade vedno pripisovali in priznali. Ta Churchillova politika se zdi, da odgovarja njegovemu prepričanju in njegovim nazorom in da odkriva prave politične namene moža, ki se za takšno politiko tako zavzema in tako vneto oznanja.

Dve strani Churchillove »kolajne«

Kakor vsaka kolajna, tako ima tudi ta politika dve strani. Imamo vrsto kategoričnih trditve, sodb in stališč, ki jih je Churchill zavzel z ozirom na boljševiško Rusijo. Ta stališča so taka, da je njegovo današnje stališče glede tega vsaj dvomljivo in da rečemo obzirno, vsaj neodkritično. Churchill in njegova vlada sta pripravljena odstopiti Evropo Rusiji. Kaže, da so Stalinovi Rusi vzeli to dobro in ugodno razpoloženje Angležev zares. Angleži pa so kakor po navadi delali račun brez evropskega celinskega krčmarja. Mi smo to vzeli na znanje že od prvega trenutka in s to stvarjo računamo, kolikor zasluži. Povdarjamo pa vendar, kako politika gospoda Churchilla dejansko odgovarja temu govorjenju, ki bi iz politike hotelo narediti nemoralno umetnost. Gospod Churchill bi rad šel v zgodovino kot zelo stvaren človek in kot velik ustvarjalec. Mi pa, ki smo še večji realisti od njega, vidimo v njegovih lastnih listinah veliko hinavščino, ki ga preveča ter okužuje celo njegovo politiko. Mnogi imajo slab spomin, a mi ne. Kdo je bolj nasprotoval boljševiški Rusiji v preteklih 25 letih kakor Winston Churchill? Potprežljivo listate v prvem zvezku spominov Lloyd Georgea »Resnica o mirovnih pogodbah«, kjer najdete te besede:

»Najsilnejši in najbolj neizprosni zagovornik protiboljševiške vojne je bil Winston Churchill.«

Prav jasno je pokazal svoj gnus, ki ga je v njem vzbudil komunizem. Z grozo ga je pretresel divjaški umor carja, carice in njunih otrok, kakor je pretresel nas vse. Njegova knežija kri se je uprla popolnemu iztrebljenju velikih ruskih knezov. To je, kar nam je povedal Lloyd George. Pa pojdimo še dalje:

Zapisane Churchillove besede govorje, za koga je bilo njegovo srce

»Gospod Churchill je vso svojo veliko osebnost silo in svojo bistrost vpregel v to, da bi organiziral oborožen pohod proti sili boljševiške Rusije.«

Takšen je bil Churchill v Parizu, ko so razpravljali o miru.

Tako je govorilo Churchillovo srce, ki je njegove besede zapisal prvi angleški minister v tistem času. Kolikor je znano, se ni nihče potrudil, da bi izbrisal njegove besede. Nasprotno: lahko navajamo spise Churchilla samega. Vzemite četrti knjigo njegovega slovitega dela »Svetovna kriza«. V njej je zbral spomine svojega političnega življenja. Zbral knjiga nosi datum 1. januarja 1929. Vse njegove sodb, ki jih najdemo v tej knjigi, so »čisto osebne in ne zadevajo drugega, kakor mene samega,« kakor je zapisal pisec sam.

Prav dobro. Kaj je mislil tedaj današnji boljševiški križar? Poglejmo poglavje XIII. knjige z naslovom »Čudež na Vistli«. Pa preberimo tole: »Na vzhodu pa se razprostira v strahotni zmedbi velika ruska množica, toda ranjena, okužena, zastrupljena, Rusija, ki prinaša kugo; Rusija, ki jo sestavljajo armade, ki niso samo razdejale z bajoneti in topovi, marveč so šli z njimi in celo pred njimi roji mikrobov. Ti so ugonabljali ljudi. Prav tako pa so prinesli s seboj politične nauke, ki so uničili tudi duševno zdravje narodov.«

Njegov nastop proti boljševiški propagandi

V isti knjigi beremo tudi Churchillovo poročilo z dne 21. maja 1920. Njegova sodb o boljševizmu je jasna, kruta in nedvoumna: Boljševiki ne delujejo samo s svojimi vojaškimi nastopi, temveč istočasno ali menjaje s temi vpregajo vsa svoja propagandna sredstva na ozemlju svojih sosedov, da bi nahujskali vojake proti njihovim častnikom, dvignili revno prebivalstvo proti meščanom, delavce proti delodajalcem, kmete proti lastnikom zemlje, da bi v deželo zanesli splošne stavke in sploh da bi razdejali vse vrste obstoječega socialnega reda in demokratične oblike vladavine.

Azijske meje do Pripetskih močvirij...

Churchillov politični realizem je zares odličen, vsaj v oni dobi je bil. Leta 1921 je bila v Rigi podpisana mirovna pogodba med Rusijo in Poljsko, ki naj bi po Churchillovih besedah »zagotovila Poljski neodvisnost in obrambna sredstva proti ruskemu vdoru in podtalnemu rovarjenju.« V Rusiji se je znova razpaslo komunistično barbarstvo. Na milijone ljudi je izgubilo življenje bodisi v vojni ali po smrtnih obsodbah, zelo mnogo pa naj bi jih pomrlo v bodočih letih od lakote. Azijske meje in življenjski pogoji, kakršni so vladali v primitivni dobi, so se premaknili od Urala do Pripetskih močvirij. A tam je bilo zapisano: »Samo do sem, dalje ne več.«

Pa pojdimo še malo naprej: odprimo knjigo »Veliki sodobniki«

kjer je leta 1937. Churchill popisal celo vrsto osebnosti, ki jih je poznal. Tu je popis Trockija, ki jasno kaže, kakšni so boljševiški poglavarji s Stalinom vred. Poslušajte, kaj piše Churchill: »Vse njegove znote prikazujejo v žalostni luči prizore francoske revolucije. Kariera in osebnosti Robespierrea, Dantona in Marata jasno odsevajo skozi stoletja. Toda blede in mrke figure ruskih boljševikov se za kaj drugega ne zanimajo kakor le za zločine. Vse vrste energije se izgubljajo v splošnem postopku azijskega rdečenja. Tudi umori milijonov in milijonov in beda nadaljnjih milijonov ljudi ne bodo privabili bodočega rodu s svojimi razčepanimi oblekami in tujsimi imeni.«

Churchillova čustva v finko-ruski vojni

In kakor da vse to še ne bi zadostovalo, lahko sledimo Winstonu Churchillu v njegovih »Parlamentarnih in političnih govorih«, ki so izšli leta 1941. V neki poslanici na narod Združenih ameriških držav, napisani 16. oktobra 1938, Churchill še vedno ni spremenil svoje sodb o boljševizmu. 20. januarja 1940 je angleški radio govoril: Finski odpor proti italijanskemu napadu od strani Rusov je Churchilla silno razveselil. »Oni (Finci) so vsemu svetu razodeli vojaško nesposobnost rdeče kopenske vojske in rdečega letalstva.«

Vsak lahko vidi, kako komunizem pokvarja duha v narodu in kako nizkoten in ostuden obraz kaže zlasti v vojnem času.

Tak je torej ta »Malbourški duce«

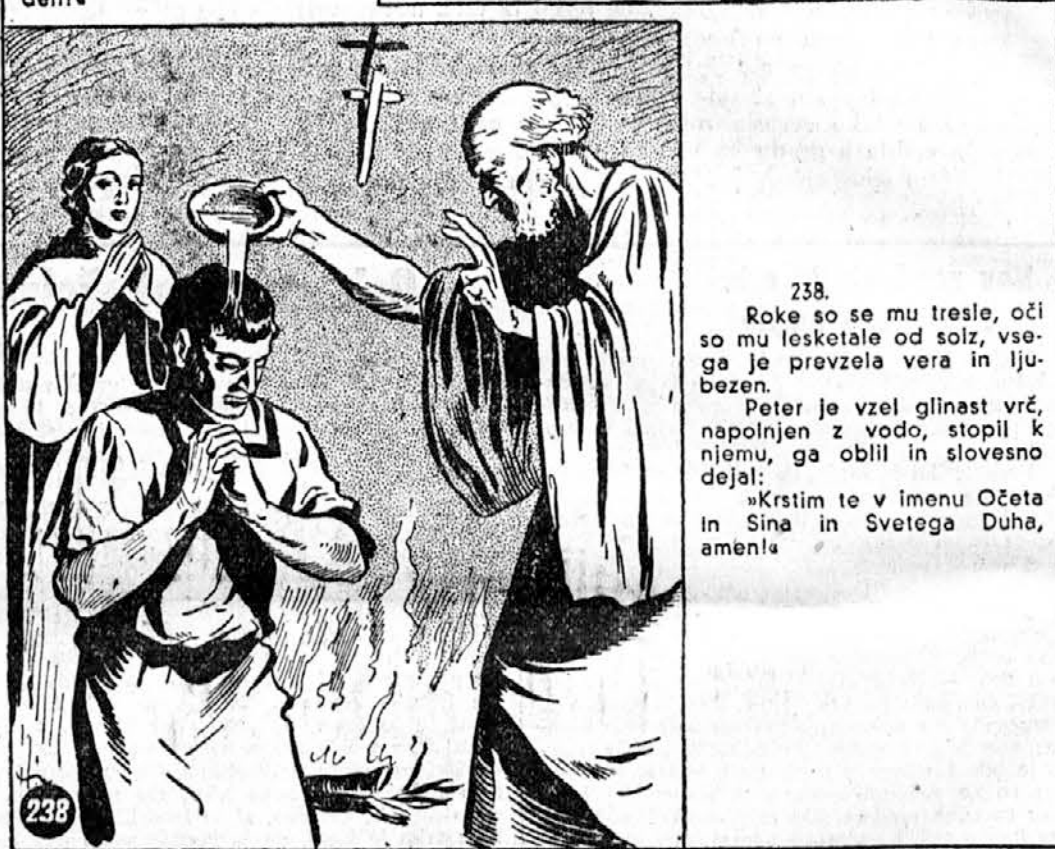
Tak je v vsej svoji razgaljenosti Winston Churchill, simpatizer boljševizma. To je Winston Churchill, Malbourški duce, ki zdaj tako obožuje tovariša Stalina in je tako iskren njegov sodelavec. Zgodovina narodov in slavni mož se piše danes. A nihče se ne bo čudil, če rečemo, da Os ne bo pozabila osebnih prizadevanj gospoda Churchilla in da jih v določenem trenutku ne bodo pozabili tudi evropski narodi. Ni pa rečeno, da bi ta njegova prizadevanja mogel kdaj pozabiti njegov tovariš Stalin.

ELAR — Radio Ljubljana

Torek, 16. februarja 1943-XXI. — 12.20 Plošče. 12.30 Poročila v slovenščini. — 12.45 Simfonična glasba. — 13.00 Napoved časa. — Poročila v italijanski. — 13.10 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.12 Simfonična glasba na ploščah. — 13.40 Operna glasba na ploščah. — 14.00 Poročila v italijanski. — 14.10 Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijanec. — Lahka glasba. — 15.00 Poročila v slo-

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

venščini. — 17.00 Napoved časa. — Poročila v italijanski. — 17.10 Pet minut gospoda X. — 17.15 Plošče »La Voce del Padrone« — Columbia. — 19.30 Poročila v slovenščini. — 19.45 Operna glasba. — 20.00 Napoved časa. — Poročila v italijanski. — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. — 20.30 Pesmi za vse okuse, vodi dirigent Segurini. — 21.30 Predavanje v slovenščini. 21.40 Moderne pesmi, vodi dirigent Zeme. — 22.00 Vesela glasba osemnajstega stoletja. — 22.45 Poročila v italijanski.

Sreda, 17. februarja. 7.30 Slovenska glasba. 8.00 Napoved časa. — Poročila v italijanski. — 12.20 Plošče. — 12.30 Poročila v slovenščini. — 12.45 Lahka glasba. — 13.00 Napoved časa. Poročila v italijanski. — 13.10 Poročilo Vrhovnega

Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.12 Orkester vodi dirigent Petralia. — 13.45 Operna glasba na ploščah. — 14.00 Poročila v italijanski. 14.10 Pesmi za vse okuse, vodi dirigent Segurini. — 14.30 Na harmoniko igra Vlado Golob. — 15.00 Poročila v slovenščini. — 17.00 Napoved časa. Poročila v italijanski. — 17.15 Pesmi in napevi. 17.35 Koncert sopranistke Margherite Orsi. — 19.00 »Govorimo italijansko« — poučuje profesor dr. Stanko Leben. — 19.30 Poročila v slovenščini. 19.45 Simfonična glasba. — 20.00 Napoved časa. Poročila v italijanski. — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. — 20.30 Verdi: Rigoletto. — V odmorih: predavanje v slovenščini, zanimivosti v slovenščini. Po končani operi: Poročila v italijanski.

IZVIRNI ROMAN

Zemlja je zadihala

Družba mu je bila vse. Sprva so ga imeli za tihega, mrtvega in mirnega človeka, a sčasoma se je razživel. Postal jim je duša in radi so ga imeli. Posebno kadar je dalj z pijačo, je imel obilo prijateljev. Pritrjevali so sleherni njegovi besedi, se režali na vsa usta neslanim dovtipom in se vedli hlapčevsko in podlo. Boštjan tega še opazil ni in imel jih je za svoje največje prijatelje in dobrotnike.

Zivljenje je gledal čisto v drugačni luči. Vse prejšnje mu je bilo utvara, samo on in svet okoli njega je bil resnica...

★

Čisto nepričakovano je prišlo pismo iz domačih krajev. Niti najmanj se ga ni nadejal. Ko ga je prijel v roke, se je stresel po životu in mrzlo mu je postalo okoli srca. Ko je pogledal pismo po bližje, je spoznal okorno Minkino pisavo. Zazeblo ga je še bolj in zavedel se je, da z njim ni vse prav. V notranjosti mu je nekaj očitalo. Ta glas, ki je bil zelo pogost, si je vedno zatrl. Če ni mogel z mislijo, je šel v družbo ali v salon ter pil in se zamamljal v pivu. S tresočimi prsti je pretrgal ovoj, se namrdnil in bral:

Dragi moj Boštjanek!

Čudila sem se, da ni nobenega tvojega pisanja. Zelo sem v skrbeh zate. Ali si morda bolan? Ali si se ponesrečil? Pošli nam vendar kakšno pošto! Mati pravi, da si prav gotovo bolan, oče pa pravi: »Se mu že dobro godi, če nič piše.« Mislim, da Povej! Vedno si mi vse povedal in nikoli mi nisi ničesar utajil. Nekaj Ti je. Vem, Boštjan, vem, vidim te čez morje. Živ si pred mojimi očmi in Tvoje so zelo nemirne, boječe in meglene. Ali ni res, Boštjan? Zdi se mi, zdi, pravim. Zato še ne rečem, da je res. Ne zameri! Morda se motim. Slutnjo imam. Res ne smeš zameriti, Boštjan.

Pri nas je lepa pomlad. Sneg se taja in voda prijetno šumlja po kolovozih. V Gori rasto že zvončki in kukajo prve trobentice v beli dan. Včeraj dopoldne sem jih trgala. Zate sem jih nabrala, Boštjan. Povsod tako močno diši po zemlji, po mastni, črni zemlji. Ali je v Ameriki tudi taka zemlja? Oče pravi, da bomo jutri orali. Veš, kupili smo nekaj polja in imeli bomo precej dela. Vsi radi delamo.

Brata Jožeta so vzeli k vojakom. Sedaj ni še nič pisal. Čudno se nam zdi, ko je že štirinajst dni tam. Kam je šel, nič ne vemo. Mati čaka vsak dan pošte, a je noče biti. Skrb ji in mene tudi, oče pa pravi: »Semu že dobro godi, če nič ne piše.« Mislim, da ni nobenemu dobro, niti Jožetu ne, ki ni bil ravno najboljši vajen.

Končala bom. Naš te vsi lepo pozdravljajo. Tvoj oče je še kar zdrav, Miha pa pije kakor goba. Večkrat je pijan ko trezen. Lepo te prosim, daj mi odgovor, vsaj kakšno kartico, saj veš, da konaj čakam. Zbogom, Boštjan, Ti pravi

Tvoja Minka.

Boštjan je odložil pismo na mizo, se zazrl skozi okno v večer in prvič opazil zunaj cvetoče drevo. V njem so čivkali ptiči, letali s hrupom sem in tja, priletavali in odletavali. Gledal jih je dolgo in zamišljeno. Tako lepo se mu je zdelo. Misli so mu mirovale in občutil je nedeljsko razpoloženje. Povsod mir, samo zunaj čivkajo ptiči in naznanjajo pomlad. Stopil je bliže k oknu in segel znova po pismu. Bral je besedo za besedo in pred njim je vstajala domovina, domača zemlja, ki v pomladi prijetno diši po svežosti, življenju, da jo mora človek nehoti ljubiti. Videl se je hoditi po domačih poljih. Minka je pred njim drobila korake kakor otrok, ki kaže tujcu pot. Sem pa tja se je obrnila k njemu rekoč: »Vidiš lastovke!« ali »Glej, zvonček!« Šla sta dalje in ugledala je trobentico. »Kako je lepa!« ogled jo, Boštjan! In on jo je pogledal ter moško prikimal. Dospela sta do kapelice. Tam sta pomolila in Minka se kar ni hotela ganiti. »Počakaj še!« je prosila z očmi. — Tako lepo je videl zemljo, svojo zemljo, ki jo ljubi. Nenadoma je stopilo živo življenje pred oči: Amerika, njegova družba, pijančevanje, salon, zapravljanje, življenje brez Boga in norčevanje iz njega. Zgrozil se je ob teh mislih in se prijel za glavo.

»Moj Bog, kam sem prišel!« je vzdihnil. »Ali je sploh še pot nazaj?«

Spoznal je, da ni več tisti Boštjan, kot je bil. Da, Boštjan je bil še, a drug človek z enakim imenom.

»Vražja Amerika!« je zaklel, se vrgel na posteljo in se zakopal med blazine. Obsodil se je za najslabšega človeka na svetu, za podleža, ki samemu sebi krađe življenje in moč, za hinavca, ki je vlek el pošteno dekle, da se mu je vso predalo in mu izročilo svoje srce, svoje najdražje... Naševal si je zločine in zadnji je bil večji od poslednjega.

»O Minka, oprost, odpusti,« je zajokal v blazine. »Dvignila si me iz blata. Hvala za pisanje. Do smrti bom ostal hvaležen za te besede. Novo življenje si mi dala, rodila si me znova...«

Potlej je vstal in ji napisal dolgo pismo.

Prijatelj so se čudili nenadni Boštjanovi spremembi. Imeli so ga že čisto za svojega, sedaj pa nenadno tak preobrat. Kadar so ga vabili v salon, se jim je smejal, rekel, da ne gre in šel kam na sprehod. Svoj prosti čas je odšel porabljal pametno in preudarno. Ali je pisal pismo, računal prihranke, ali pa blodil po predmestju, zavl na farmo in gledal ameriško pomlad. Primerjal jo je z domačo in ameriška ni bila niti sence. Videl je samo stroje, računanje, nič lepote, niti malo ljubezni. Včasih je govoril s starim farmerjem, pristnim Američanom. (Kar je bil v Ameriki, je že precej dobro govoril in razumel angleško govorico. Sprva se mu je sicer zatikal jezik, a počasi je šlo...) Ta mu je samo razlagal, razkazoval stroje in mu pravil o zemlji in številkah. Ko ga je Boštjan pobaral, če ima rad svojo farmo, se mu je nasmejal, iz česar je sklepal, da farmerjem ni za zemljo, temveč za dobiček, njemu in njegovim kmetom pa je zemlja predmet ljubezni in razumevanja. — Zatiskal si je eno oko, da bi morda lepše videl, a povsod je vladala enoličnost. Ne, do zemlje bi pa res ne mogel imeti ljubezni, ker se mu zdi kakor fabrika poljskih pridelkov. Kadar je šel tako na sprehod, se ga je polastilo neizmerno hrepenenje po domu, po starem kraju, po poljih in topolih, po bregovih v pomladi, ko dobivajo nežno zeleno barvo... Kot uteho v hrepenenju je porabil čas za pisanje. In ta pisma so bila njegova najlepša, ter jih je Minka z veseljem brala, dajala brati še materi in včasih tudi očetu.